

Tudós leszek

(ez csak egy egyperces)

Egy abaúji kis faluban, Vilmányban születtem, a háború vége felé, 1944-ben. (Akik korom felől érdeklődnek, azt szoktam mondani, hogy én már Szálasi idején ültem – no nem bilin, még csak karon.) Egy korai emlékem, amit anyám, évtizedekkel később, amikor már akadémiai kutató voltam, sokat emlegetett:

Úgy négy-öt éves lehettem, anyámmal a faluban sétáltunk. Egy helybeli ember odajött hozzánk, beszélgetni. Anyám szép fiatal elvált nő volt, vonzotta a férfiakat. Az illető egy idő múlva lenézett rám, és csak úgy, megszokásból, megkérdezte: Kisfú, mi leszel, ha nagy leszel? – Tudós! – válaszoltam. Az illető zavarba jött, masiniszta, tűzoltó, rendőr, vagy valami hasonlót várt. Anyám is meglepődött...

Anyám varrónő volt, apám sokgyermekes szegényparaszti családból származott, akit a hat elemi után odaadtak Diósgyőrbe inasnak tanulni és cipészinás lett, majd később szíjgyártóként vasgyári munkás. Egyik családban sem volt értelmiségi, anyai nagyapám kerékgyártó mester, a felmenők között parasztok és mesteremberek voltak, bár állítólag volt egy tanító is.

Egyik korai emlékem, hogy a tűzhely alatti kosárban Révay lexikonok heverték, az ezekből kitépett lapokkal, köztük színes ábrákkal, képekkel gyűjtöttünk be. (Ez volt az az időszak, amikor Illyés a kastélyok felgyújtására bujtogatott, és két nagybátyám ebben részt is vett, a helyi kastély kifosztásából származtak a lexikonok.) Egy kis bádogdobozos néprádiónk volt, két csatornával, Kossuth-tal és Petőfivel. Az első tv-adás Magyarországon 1957. május 1-jén indult el, tehát még nem is hallhattam ilyesmiről...

És lőn.

Bp, 2024.